

N:o 162.

Ank. till Riksd. kansli den 4 Maj 1909 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående försäljning af en Örebro högre allmänna läroverk tillhörig så kallad kålgårdstomt.

(2 U. A.)

I en den 26 nästlidne mars till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 192) har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden samma dag föreslagit Riksdagen att medgifva dels att den till högre allmänna läroverket i Örebro upplåtna tomten n:o 7 Slotsgatan eller läroverkets så kallade kålgård om 6,189 kappland må försäljas till Örebro stad för ett pris af 8,000 kronor och på de villkor i öfrigt, ett den 19 april 1907 under visst förbehåll upprättadt köpekontrakt närmare utvisar, dels ock att köpeskillingsbeloppet för läroverket bibehålles såsom en stående fond, hvars afkastning skall användas enligt af Kungl. Maj:t gifna föreskrifter.

Departementschefens anförande i ämnet till berörda statsrådsprotokoll är af följande lydelse:

»Uti en af öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk med utlåtande den 25 september 1908 till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnad underdånig ansökning har rektor vid högre allmänna läroverket i Örebro Klas Melander anhållit om tillstånd att *försälja en läroverket tillhörig så kallad kålgårdstomt.*

Rörande denna tomt och dess ifrågasatta försäljning torde jag ur handlingarna i ärendet få meddela följande.

Jämlikt beslut vid sammanträde den 11 och den 25 april 1906 hade stadsfullmäktige i Örebro, efter därom af rektor vid högre allmänna läroverket därstädes gjord framställning, tillsatt en kommitté med uppdrag att till stadsfullmäktige inkomma med utredning och förslag angående ifrågasatta byggnadsarbeten vid sagda läroverk. I sitt till stadsfullmäktige afgifna utlåtande i ämnet hade dessa kommitterade, jämte det förslag afgifvits i fråga om nämnda arbeten m. m., anfört bland annat följande. Det hade syntts kommitterade önskvärdt, att staden förvärfvade äganderätt till tomterna n:ris 5 och 7 Slottsgatan, hvilka tomter för närvarande vore upplåtna, den förra till läroverkets rektor, under benämning rektors kålgård, och den senare till läroverkets egen kassa på grund af i äldre tider upprättad donation. Genom stadens förvärf af berörda tomter skulle nämligen gårdarna n:ris 8 och 10 Storgatan kunna erhålla större djup och därigenom ökad värde.

Hvad nu angår tomten n:o 7 Slottsgatan eller skolans så kallade kålgård, hvarom i detta ärende är fråga, har läroverkskollegiet — enligt hvad utdrag af dess protokoll utvisar — redan den 13 januari 1906 beslutit att vidtaga åtgärder för tomtens försäljning, emedan densamma under många år lämnat endast 45 kronor i arrendeinkomst och för framtiden, kringbyggd såsom den nu blifvit, knappast syntes såsom planteringsland lämna större inkomst och ej heller passa till botanisk trädgård åt läroverket. Kommitterade anmodade därför läroverkets rektor att tillfråga kollegiet, huruvida kollegiet för sin del ville tillstyrka, att läroverkets trädgårdstomt försålles till staden, och i så fall att värderingen af densamma verkställdes af tre personer, af hvilka kollegiet utsåge en, kommittén en och de sålunda utsedda den tredje. Enligt beslut, antecknadt till protokoll den 28 februari 1907, har kollegiet förordat försäljningen af tomten till staden och till värderingsman utsett viss person. Sedan kommitterade äfven för sin del utsett värderingsman samt de sålunda valde en tredje, hafva dessa värderingsmän enligt utlåtandet bifogadt instrument åsatt tomten n:r 7 Slottsgatan, innehållande 6,189 kappland, ett försäljningsvärde af 8,000 kronor; och har rörande försäljningen af nämnda tomt upprättats och bifogats preliminärt köpekontrakt af följande lydelse:

'Emellan Örebro stadsfullmäktiges skolbyggnadskommitté, å ena, samt karolinska läroverket i Örebro, å andra sidan, är, under förbehåll af stadsfullmäktiges och läroverkskollegiets godkännande samt Kungl. Maj:ts nådiga stadfästelse, denna dag aftaladt följande kontrakt.

1:o.

Läroverket afhänder sig den till läroverket donerade s. k. skolans kålgård med adressnummer 7 Slottsgatan i Örebro, innehållande 6,189

kappland, samt öfverlåter och försäljer densamma till Örebro stad med full äganderätt för en öfverenskommen köpeskillning af åttatusen (8,000) kronor.

2:o.

Staden äger tillträda försålda fastigheten, så snart försäljningen godkänts af stadsfullmäktige och läroverkskollegiet samt fastställts af Kungl. Maj:t.

3:o.

Köpeskillingen erlägges kontant af staden vid tillträdet.

4:o.

Läroverket förbinder sig att tillhandahålla staden alla de för lagfart å gården erforderliga handlingar, som innehafvas af läroverket.

5:o.

Efter det Kungl. Maj:t fastställt försäljningen samt köpeskillingen guldits, utfärdas och öfverlämnas till staden behörigt köpebref.

Sålunda i två exemplar upprättadt och utväxladt, hvilket skedde i Örebro den 19 april 1907.'

Vid sammanträde den 8 maj 1907 gillade stadsfullmäktige för sin del det sålunda upprättade kontraktet, hvarpå läroverkskollegiet den 18 januari 1908 beslöt att med godkännande af samma aftal uppdraga åt läroverkets rektor att vidtaga åtgärd för kontraktets slutliga fastställelse.

På grund häraf har nu rektor Melander gjort förutnämnda framställning och därvid bifogat bland annat bestyrkt afskrift af lagfartsbevis rörande tomten jämte annan, läroverket tillhörig egendom, hvarom i detta sammanhang ej är fråga, samt rörande den till föryttring föreslagna tomten till en början meddelat följande. Tomten, som i räkenskapen för läroverkets ljus- och vedkassa bokförts till ett belopp af allenast 153 kronor 75 öre, vore utarrenderad mot ett visst årligt belopp, som hittills ej öfverskridit 50 kronor för år. Kringbyggd som tomten efter hand blifvit, lämpade den sig för ingen del till någon botanisk trädgård för läroverket. Såsom byggnadstomt däremot, hvartill den vore särdeles lämplig, ägde tomten ett rätt afsevärdt värde, till följd hvaraf det ej vore förenligt med klok hushållning att längre utarrendera densamma. Det vore för läroverket förmånligast, om tomten finge på nu föreslaget sätt försäljas samt köpeskillingen fonderas och räntan å fonden användas till undervisnings-

materiell och till underhåll af botanisk trädgårdsanläggning för läroverket. Emedan ifrågavarande trädgårdstomt utgjorde en liten återstod af den egendom med hus och tomt samt åtföljande kålgård och $\frac{6}{8}$ ladugårdsjord, som med anledning af kronprinsvalet i Örebro under full äganderätt den 12 oktober 1810 upplåtits till skolan af konung Carl XIII, hvarefter skolan fick antaga namnet »Schola Carolina», syntes en af försäljningsmedel för samma tomt bildad fond lämpligen kunna benämnas »Karolinska läroverkets materiellfond».

Under åberopande af hvad sålunda anförts och för öfrigt i ärendet förekommit har sökanden i underdånighet anhållit, det Eders Kungl. Maj:ts täcktes tillåta, att karolinska läroverket i Örebro finge till Örebro stad försälja läroverkets i staden ägande tomt n:r 7 Slottsgatan, äfvensom att köpeskillingen, 8,000 kronor, finge i läroverkets räkenskap upptagas som en stående fond under namn af »Karolinska läroverkets materiellfond», hvars räntemedel skulle användas till inköp af undervisningsmateriell äfvensom till anläggning och underhåll af ett botaniskt trädgårdsland.

I omförmälda utlåtande har öfverstyrelsen för sin del, enär den föreslagna försäljningen syntes vara till läroverkets förmån och öfverstyrelsen icke hade något att invända mot den ifrågasatta användningen af köpeskillingen, i underdånighet tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen.

Efter härå erhållen nådig remiss har kammarkollegium i detta ärende från domkapitlet i Strängnäs och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län infordrat underdåniga yttranden, dagtecknade respektive den 28 oktober och den 18 november 1908, hvarefter kollegium den 24 november 1908 afgifvit eget underdånigt utlåtande i ämnet.

Kammarkollegium har till en början tillkännagifvit, att, på sätt en bifogad afskrift af nådiga resolutionen den 12 oktober 1810 visade, den allmänna magasinssdirektionen förut tillhöriga, i Örebro stad belägna egendom, som berördes i rektor Melanders förevarande ansökning, upplåtits till dåvarande trivialskolan i Örebro med uttryckligt förbehåll, bland annat, att i händelse nödvändigheten skulle sådant fordra, skolan skulle till »magaziners uppbyggande» aflämna så mycket af den då upplåtna tomt, som för skolans räkning icke behöfdes. Kollegium har vidare anført att, därest sådana omständigheter, som på sätt nyss vore nämndt, kunde föranleda därtill att den nu till försäljning föreslagna trädgårdstomten skulle till kronans disposition återgå, ej vore för handen, hvarom kollegium ej vore i tillfälle att yttra sig, kollegium icke hade något att erinra mot framställningen, i hvad densamma afsåge godkännande af den villkorligt skedda

försäljningen till Örebro stad af den ifrågavarande trädgårdstomten. Därest försäljningen komme till stånd, syntes köpeskillingen böra förvaltas och användas på sätt Melander föreslagit, hvadan kollegium under angifven förutsättning tillstyrkte bifall till framställningen härutinnan.

Härefter har justitiekanslersämbetet i infordradt underdånigt utlåtande den 19 februari 1909 anført, att, sedan allmänna magasinsinrättningen på 1820-talet blifvit upplöst och genom nådigt bref den 14 juni 1871 kronans magasins- och bagerirörelse i landsorterna förklarats skola vid samma års slut upphöra samt på grund af ändrad lagstiftning kronans uppbörd af spannmål kunde sägas likaledes hafva upphört, det i donationsbrevet den 12 oktober 1810 stadgade förbehållet om skyldighet för skolan att i visst fall afträda någon del af den donerade egendomen till magasinens uppbyggande finge anses hafva förlorat betydelse.

Det torde genom hvad i ärendet förekommit få anses utredt, att ifrågavarande tomt under nuvarande förhållanden ej kan på rätt förmånligt sätt tillgodogöras för läroverkets behof. Om den annars genom storlek och läge skulle vara användbar till skolhustomt eller plats för rektorsbostad, hvilket ej lärer vara förhållandet, behöfver den i allt fall ej för sådant ändamål bibehållas åt läroverket, enär det torde åligga Örebro stad att sörja för dessa behof. Mot tomtens öfverlämnande till staden kan därför ur nämnda synpunkter ingen invändning göras, och att öfverlåtelsen kan ske utan hinder af den eventualitet, som i den nådiga resolutionen den 12 oktober 1810 afsågs, har af justitiekanslersämbetet påvisats. Jag kan tillägga, att Riksdagen år 1871 lämnade Kungl. Maj:t tillstånd till försäljning af vissa kronomagasinsbyggnader med tomter såsom med hänsyn till de förändrade förhållandena ej vidare erforderliga för sitt gamla ändamål.

Hvad angår den för ifrågavarande tomt erbjudna köpeskillingen, sådan den af utsedde gode män fixerats, har ingen anmärkning förekommit i fråga om dess tillräcklighet. Och det synes uteslutet att läroverket skulle kunna genom utarrendering af tomten bereda sig en årsinkomst, som kunde ens närma sig skälig ränta å nämnda köpeskillning. Mot dess föreslagna användning har jag intet att erinra.

Jag anser alltså ansöknings förtjänt af nådigt afseende. Emellertid lärer Riksdagens bifall böra inhämtas i fråga om rätten att försälja tomten på de uppgjorda villkoren samt om bevarandet åt läroverket för framtiden af köpeskillingen såsom en stående fond, hvars afkastning får tillgodogöras för läroverket. »

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må medgifva dels att den till högre allmänna läroverket i Örebro upplåtna tomten n:r 7 Slottsgatan eller läroverkets så kallade kålgård om 6,189 kappland må försäljas till Örebro stad för ett pris af 8,000 kronor och på de villkor i öfrigt, ett den 19 april 1907 under visst förbehåll upprättadt köpekontrakt närmare utvisar, dels ock att köpeskillingsbeloppet för läroverket bibehålles såsom en stående fond, hvars afkastning skall användas enligt af Kungl. Maj:t gifna föreskrifter.

Stockholm den 4 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
